

Korkeakouluopiskelijalle hakemuksen perusteella annettava automaattinen opintotukipäätös

1. Yleistä

Suomalaisessa korkeakoulussa opiskelevien (yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijat) opintotuen sähköinen hakemus voidaan ratkaista automaattisesti, kun opiskelija hakee tukea ensimmäisiin korkeakouluopintoihinsa tai kun hän hakee tukea kesäajan opintoihin. Automaattiratkaisun edellytyksenä on, että opiskelija hakee opintotukea sähköisellä hakemuksella. Kaikkia sähköisiä hakemuksia ei kuitenkaan voida ratkaista automaattisesti, vaan ainoastaan ennalta määritellyt kriteerit täyttävät tapaukset.

Järjestelmä yhdistää Kelan rekistereissä olevat tiedot asiakkaasta, tiedonvälityksessä saadut tiedot ja opiskelijan hakemuksessaan ilmoittamat tiedot. Jos tiedoissa ei ole ristiriitaisuuksia, annetaan opiskelijalle ohjelmallisesti päätös opintotuesta hyödyntäen sääntöpohjaisia laskentaohjelmia. Jos tapaus tippuu automaattiprosessista, se käsitellään kuten muutkin opintotuen hakemukset. Hallinnollinen päätös annetaan asiakkaalle kirjallisesti. Jos asiakas on luopunut paperipostista Kansaneläkelaitoksen verkkoasioinnin kautta (OmaKela), päätös toimitetaan vain OmaKelan kautta.

2. Hallintolain edellytykset automaattiselle päätöksenteolle

Automaattinen ratkaisumenettely perustuu hallintolain 8 b lukuun. Opintotuen automaattiset päätökset täyttävät hallintolain 8 b luvun vaatimukset. Automaattisesti ratkaistavat asiat eivät edellytä tapauskohtaista harkintaa. Ratkaisu tehdään ihmisen etukäteennäytelämmien käsittelysääntöjen perusteella. Käsittelysääntöihin on määritelty rajaukset, joiden perusteella asian ratkaisu siirtyy aina luonnolliselle henkilölle. Automaattinen ratkaisumenettely on rajattu hakemuksiin, jotka ovat tulleet vireille Kansaneläkelaitoksen verkkoasioinnin kautta (OmaKela).

Hallintolain 53 f §:n 1 momentin mukaan automaattisen ratkaisemisen edellytyksenä on, että luonnollinen henkilö, johon ratkaisu on kohdistettu, voi kaikilta osin vaatia siihen oikaisua maksutta 7 a luvun mukaisella oikaisuvaatimuksella tai siihen rinnastuvalla vaatimuksella, joka käsitellään päätöksen tehneessä viranomaisessa tai sen kanssa samaan rekisterinpitäjään kuuluvassa viranomaisessa. Opintotukilain mukaiseen päätökseen tyytymättömän voi hakea siihen muutosta valittamalla opintotuen muutoksenhakulautakuntaan ja muutoksenhakulautakunnan päätökseen tyytymättömän valittamalla vakuutusosasto.

Hallintolain 53 g §:n 1 momentin perusteella hallintopäätöksestä on käytävä ilmi, jos asia

26.9.2024

on ratkaistu automaattisesti, sekä tieto siitä, missä tiedonhallintalain 28 d §:ssä tarkoitettu käyttöönottopäätös on saatavilla. Kansaneläkelaitoksen automaattisesti tehtävään hallintopäätökseen merkitään tieto siitä, että asia on ratkaistu hallintolain 53 e §:ssä tarkoitettulla tavalla automaattisesti. Lisäksi hallintopäätökseen merkitään Kansaneläkelaitoksen verkkosivun osoite, josta tämä käyttöönottopäätös on saatavilla. Hallintolain 53 g §:n 3 momentin perusteella lisätietoja antavan henkilön nimeä ei merkitä päätöksellä. Päätökselle merkitään kuitenkin yhteystieto, josta asianosainen voi pyytää tarvittaessa lisätietoja päätöksestä.

3. Tiedonhallintalaissa säädetyt edellytykset automaattiselle päätöksenteolle

Tiedonhallintalain 28 a §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on dokumentoitava tiedonhallintalain 6 a luvussa säädettyjen velvollisuuksien toteuttamisesta vastuussa olevien henkilöiden tehtäväjako. Kansaneläkelaitos on dokumentoinut tehtäväjaon erilliseen asiakirjaan.

Tiedonhallintalain 28 a §:n 2 momentin mukaan viranomaisen on varmistettava, että automaattisen ratkaisumenettelyn käsittelysäännöt dokumentoidaan riittävän selkeästi ja kattavasti niin, että niiden lainmukaisuus voidaan osoittaa. Käsittelysäännöistä on käytävä erityisesti ilmi, miten ratkaisumenettelyn syrjimättömyys varmistetaan, miten asia selvitetään riittävästi ja asianmukaisesti, mukaan lukien kuuleminen sekä miten ratkaisu perustellaan tai miksi se voidaan jättää perustelematta. Kansaneläkelaitos on dokumentoinut käsittelysäännöt erilliseen asiakirjaan.

Tiedonhallintalain 28 b § mukaan viranomaisen on varmistettava ennen automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönottoa ja menettelyä käytön aikana muuttaessa, että menettely vastaa tiedonhallintalain 28 a §:n 2 momentissa tarkoitettua dokumentaatiota eli menettelystä laadittuja käsittelysääntöjä. Lisäksi viranomaisen on varmistettava, että automaattisesti laadituissa asianosaiselle annettavissa asiakirjoissa käytetään hyvää kieltä ja että laadun varmistamisen keskeiset toimenpiteet on dokumentoitu. Tiedonhallintalain 28 c §:n mukaan viranomaisen on valvottava automaattisesti ratkaistavien asioiden laatua ja sisällöllistä virheettömyyttä. Säännöksessä on myös säädetty riskienhallinnasta sekä havaittujen virheiden korjaamiseen liittyvän menettelyn suunnittelemisesta. Kansaneläkelaitoksessa laadunvarmistuksen ja -valvonnan toimintatavat on dokumentoitu ja laadunvarmistuksesta sekä -valvonnasta vastaavat henkilöt on nimetty.

Kansaneläkelaitos on ennen automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönottoa varmistanut, että ratkaisumenettely vastaa laadittuja käsittelysääntöjä, testaamalla menettelyn kattavasti. Lisäksi Kansaneläkelaitos on kielenhuollon avulla varmistanut, että automaattisesti laadittavat päätökset perustuvat hyvään kielenkäyttöön.

26.9.2024

Kansaneläkelaitos on dokumentoinut, miten automaattisen ratkaisumenettelyn laatua valvotaan käyttöönoton jälkeen. Laadunvalvontaa toteutetaan pääsääntöisesti valikoidulla satunnaisotannalla joitakin automaattipäätöksiä manuaaliseen tarkasteluun. Mahdollisten virhetilanteiden käsittelyä koskevat menettelyt on suunniteltu ja dokumentoitu.

4. Luettelo käyttöönottopäätöksen perusteena olevista asiakirjoista

Tietosuojan vaikutusten arviointi

Käsittelytoimen kuvaus

Laadunvarmistamisen dokumentti ja laadunvalvonnan suunnitelma

5. Säilytysaika

Jos automaattinen ratkaisumenettely poistetaan käytöstä, Kansaneläkelaitos säilyttää tämän käyttöönottopäätöksen sen jälkeenkin vähintään viiden vuoden ajan. Määräaika alkaa poistamista seuraavan kalenterivuoden alusta.

6. Muutoksenhaku

Tähän käyttöönottopäätökseen ei saa hakea muutosta.

7. Käyttöönoton ajankohta ja päätös käyttöönotosta

Automaattiset päätökset otettiin käyttöön 26.9.2024. Päätöksen käyttöönotosta teki kehittämissyksikön päällikkö Pirkko Kilpeläinen.

8. Lisätietoja

Automaattisen päätöksenteon menettelystä saa lisätietoja Opiskelu ja asevelvollisuus - palvelunumerosta 020 692 209 tai osoitteesta Kela, kirjaamo, PL 450, 00056 Kela. Sähköposti: kirjaamo(a)kela.fi